

Antiplagiering och referenshantering. Upphovsrättsskyddat material.

TANA81, VT2025

Tatiana Liljeström
biblioteket@liu.se

Agenda

- Vad är plagiering?
- Vad händer om man plagierar?
- Att citera och parafrasera.
- Varför man ska referera och hur man refererar.
- Olika referensstilar.
- Upphovsrätt & Creative Commons-licenser.

Vad är plagiering?

Plagiat är en form av fusk. Det innebär att man utger sig för att ha gjort ett arbete som någon annan har producerat, eller som du själv producerat tidigare (självplagiat), till exempel skriva av en text utan att ange originalkällan på ett korrekt sätt.*

*Hämtat från:

Linköpings universitet (2023). *Fusk och plagiat*.

<https://liuonline.sharepoint.com/sites/student-under-studietiden/SitePages/Fusk-och-plagiat.aspx> [2025-01-30]

Vad är plagiering - exempel

- Använder en ”spökskrivare” som skriver texten åt dig, t.ex. en kurskamrat eller generativ AI.
- Använder en annan författares text och endast byter ut några få ord mot synonymer, ändrar ordföljd eller böjning av ord.
- Kopierar ett stycke ur en text utan att markera att det handlar om ett citat.
- Använder egna ord för att förklara en annan författares text, men anger inte referens.
- Använder hela eller delar av en text man själv har skrivit i ett annat sammanhang i ett nytt arbete utan att referera till originaltexten.

Flera studenter avstängda på Linköpings universitet – kopplas till AI-fusk

PUBLICERAD 9 NOVEMBER 2024

SVT Nyheter har varit i kontakt med 32 lärosäten, 27 av dem har under året haft anmälningar om misstänkt AI-fusk. Siffrorna visar på en ökning och Linköpings universitet följer trenden. På ett år har antalet avstängningar på grund av AI-fusk mer än fördubblats.

På Linköpings universitet anmäldes förra året 153 studenter till disciplinnämnden, varav 19 ärenden handlade om AI. Fram till september i år var det färre ärenden men fler avstängningar kopplade till AI-fusk.

Vad händer om du plagierar?

- Ouriginal (Lisam) – kontrollerar om ett inlämnat studentarbete innehåller plagiat. Inskickade texter kontrolleras mot material från internet, förlagsmaterial och annat studentmaterial.
- Disciplinnämnden
- Plagiering - varning eller i avstängning från studier vid Linköpings universitet.*

*Hämtat från:

Linköpings universitet (2023). *Vad händer om jag fuskar eller plagierar?*

<https://liuonline.sharepoint.com/sites/student-under-studietiden/SitePages/Fusk-och-plagiat.aspx#vad-h%C3%A4nder-om-jag-fuskar-eller-plagierar> [2025-01-30]

Att citera och parafrasera

Att citera

- Citering innebär att du kopierar någon annans text ord för ord.
- Använd citering när du vill skriva av någonting exakt, t.ex. **för att förtydliga någonting, ifrågasätta eller diskutera innehållet, eller undvika att förvränga betydelsen vid omskrivning.**
- Var sparsam med citat!
- Ange referens till citatet och glöm inte sidhänvisning.

Exempel på citat

- **Kortare citat** skrivs med citattecken:

Tydligtvis, finns det fördelarna och nackdelarna med de olika algoritmerna. ”Fördelen med DFT över FFT är den är både lättare att implementera och fungerar för alla storlekar på antalet datapunkter N ” [1, p. 39].

- **Blockcitat** bryts ut ur den övriga texten, med indrag, mindre textsnitt och utan citattecken:

Fördelen med DFT över FFT är den är både lättare att implementera och fungerar för alla storlekar på antalet datapunkter N . Metoden är dessutom snabbare än FFT när $N < 2$. Fördelen med DFT över FFTW är att den inte behöver något extra bibliotek för fungera. Nackdelen däremot är att vid stora N är blir den mycket långsammare [1, pp. 39 - 40].

[1] G. K. Tondel, ”Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion”, B.S. thesis, Dept. Math., Linköping Univ., Linköping, Sweden, 2022. [Online]. Available: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

Att parafrasera - skriva om med egna ord

- Att parafrasera innebär att du förklarar någon annans idé med dina egna ord.

Hur mycket måste jag skriva om en mening för att det inte ska vara plagiat?

Frågan är felställd!

- **Fokusera på att förstå originaltexten!**

Läs och **anteckna** → Förstå → Lägg undan → Skriv

- Glöm ej ange referens

Är detta korrekt parafraserat?

Originaltext:

Förändringsanalys (FA) kallar vi det arbete som innebär att analysera problem och mål, att formulera förändringsbehov samt att bestämma förändringsåtgärder. Förändringsanalys är ett inledande skede vid utveckling av verksamheter och organisationer. En FA kan leda fram till olika typer av förändringsåtgärder [2, s. 11]

Studenttext 1

Goldkuhl och Röstlinger [2] menar att det arbete som kallas förändringsanalys innebär att problem och mål analyseras, att förändringsbehov formuleras och att förändringsåtgärder bestäms. En förändringsanalys görs enligt författarna i en inledande fas vid utveckling av verksamheter och organisationer. En förändringsanalys kan leda fram till olika typer av förändringsåtgärder.

Studenttext 2

Goldkuhl och Röstlinger [2] menar att förändringanalys är en process i tre steg som inleds med en granskning av verksamhetens mål och problem. Därefter definieras förändringsbehovet som ligger till grund för de beslut som kan komma att styra det fortlöpande förändringsarbetet inom organisationen.

[2] G. Goldkuhl och A. Röstlinger, *Förändringsanalys: arbetsmetodik och förhållningssätt för goda förändringsbeslut*. Sverige: Studentlitteratur, 1988.

Referenshantering

Varför ska jag referera?

- Undvika plagiering.
- Idéers ursprung bör erkännas.
- Styrka fakta och underbygga påståenden.
- Ökar din egen trovärdighet.
- Underlätta för läsaren.

Akademisk hederlighet

- Källhänvisar
- Är transparent
- Fabricerar/förfalskar ej
- Skriver självständigt

Att referera innebär

- Att en hänvisning till källan finns i den löpande texten i direkt anslutning till det man skrivit.
- Att det finns en referenslista i slutet av texten som presenterar samtliga källor som använts i texten.
- Ett undantag är att man inte behöver hänvisa till en källa om det är allmänt känd kunskap. Är du osäker: referera!

Exempel på olika referensstilar

Information som gör det möjligt för läsaren att hitta den källa du har använt: författare, publicerings årtal, titel, tidskriften eller förlaget.

- **Harvard (författare – årtal):**

Tondel, G. K. (2022). *Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion*. Kandidatuppsats, matematik. Linköping Universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

- **Oxford (fotnoter¹):**

Tondel, Gero Kristoffer, *Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion*, kandidatuppsats (Linköping: Linköping Universitet, 2022). <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

- **IEEE (sifferstil):**

[1] G. K. Tondel, "Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion", B.S. thesis, Dept. Math., Linköping Univ., Linköping, Sweden, 2022. [Online]. Available: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

Exempel på källhänvisning i löpande text enligt sifferstil

FFT utvecklades först av Carl Friedrich Gauss under 1800-talet men mer moderna implementationer som till exempel Cooley–Tukey algoritmen som publicerades 1965 [1].

De två relevanta FFT för detta arbete är Fastest Fourier Transform in the West (FFTW) och Cooley–Tukey algoritm. FFTW är framtaget från Massachusetts Institute of Technology och är deras egna implementation av FFT. FFTW anses vara en snabb och flexibel implementationen av FFT som släpptes 1997 [2][3].

G. K. Tondel, ”Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion”, B.S. thesis, Dept. Math., Linköping Univ., Linköping, Sweden, 2022. [Online]. Available: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

Exempel på referenser i en referenslista enligt sifferstil

- [1] M. W. Wong. *Discrete Fourier Analysis*. Birkhäuser, 2011.
- [2] M. Frigo och S. G. Johnson. “The Design and Implementation of FFTW3”. In: *Proc. IEEE* 93.2 (2005), pp. 216–231.
- [3] FFTW. *The FFTW Release Notes*. URL: <https://www.fftw.org/release-notes.html>. Hämtad 2022-02-14.

G. K. Tondel, ”Numeriska fouriertransformen och dess användning: En introduktion”, B.S. thesis, Dept. Math., Linköping Univ., Linköping, Sweden, 2022. [Online]. Available: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677188/FULLTEXT01.pdf>

Referenshantering och referensstilar

- [Standard för formatet](#)
- Guider till referensstilar finns på [Liunet student](#) och på bibliotekets hemsida
- Var alltid konsekvent! Följ EN guide, blanda inte
- Skapa referenser med Zotero**ib** ([zbib.org](#))
- Finns många versioner av samma stil! Sista ordet har din lärare/handledare – gör som hen säger
- Frågor? Krångliga exempel? Mejla biblioteket: biblioteket@liu.se

(APA) *Oxford*¹⁷
Vancouver(6)
(Harvard) IEEE[2]

Är det plagiering om du...

1. Använder hela eller delar av ett arbete på kurs B som du tidigare skrivit och lämnat in på kurs A utan att ange källan?
2. Använder en annan författares idéer utan att ange referens även om du skriver om det med egna ord?
3. Kopierar meningar från en källa, sätter citattecken runt texten och anger korrekt referens?

Upphovsrättsskyddat material & Creative Commons-licenser

Upphovsrätt

Upphovsrättsskyddat material:

- Texter
- Konstnärliga verk, bilder, filmer, ljud
- Datorprogram
- **Tabeller, diagram, figurer**

Upphovsrätt

- Upphovsrättslagen styr hur vi får använda någon annans arbete.
Skaparen innehar upphovsrätten.
- Upphovsrätten börjar gälla den dag då verket skapades och gäller under upphovsrättsinnehavarens livstid samt 70 år efter att upphovsrättsinnehavaren avlidit.
- **Man behöver be upphovsrättsinnehavaren om lov för att få använda upphovsrättsskyddat material.**
- **Man behöver alltid ange referens även om man har fått tillstånd att använda materialet.**

Återanvända upphovsrättsskyddat material

- Illustrationer (t.ex. bilder, figurer och tabeller) i litteraturen och på internet är inte fria att använda.
- Skyddade av upphovsrättslagen
- Olika regler beroende på hur ditt arbete ska publiceras.
  - Endast publiceras inom LiU - tillstånd behövs inte (Högskoleavtalet)
  - **Publiceras utanför LiU - tillstånd behövs (t.ex. Examensarbete)**

Ansök om tillstånd!

Hur kan du återanvända figuren från artikeln i din uppsats/rapport? Ansök om tillstånd!

International Conference on Recent Trends in Image Processing and Pattern Recognition
RTIP2R 2016: [Recent Trends in Image Processing and Pattern Recognition](#) pp 185–193 | [Cite as](#)

A Fast k-Nearest Neighbor Classifier Using Unsupervised Clustering

Szilárd Vajda & K. C. Santosh

Conference paper | [First Online: 29 April 2017](#)

1107 Accesses | 23 Citations

Part of the [Communications in Computer and Information Science](#) book series (CCIS, volume 709)

Abstract

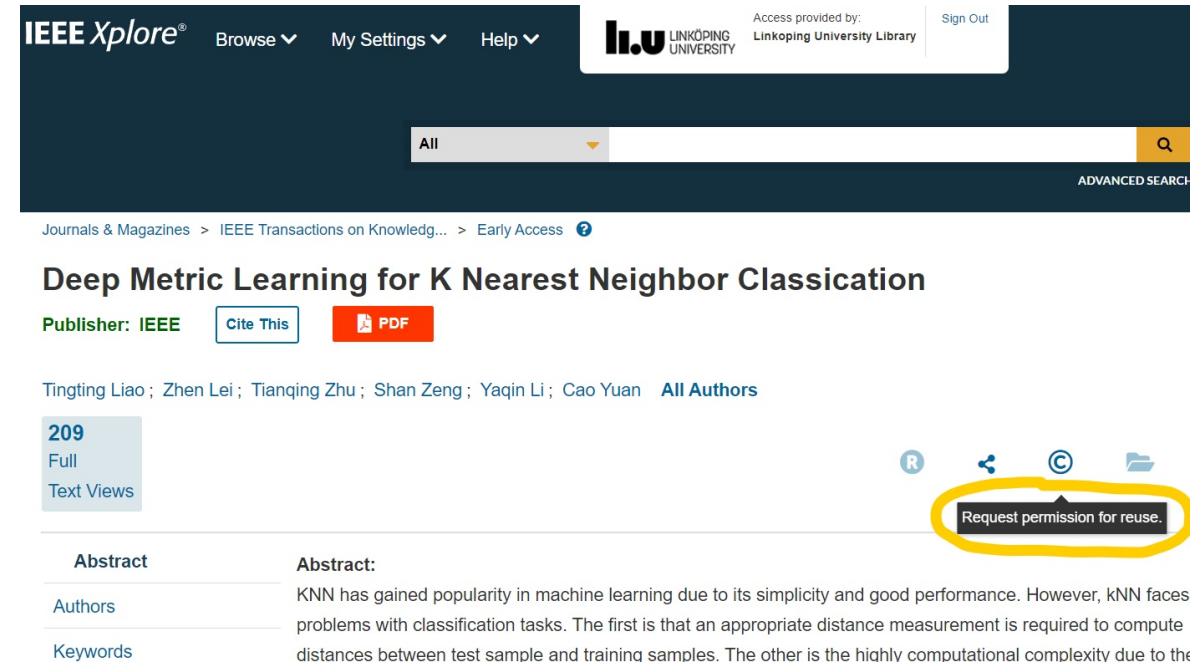
In this paper we propose a fast method to classify patterns when using a k-nearest neighbor (kNN) classifier. The kNN classifier is one of the most popular supervised classification strategies. It is easy to implement, and easy to use. However, for large training data sets, the

[Download book PDF](#)

[Download book EPUB](#)

Sections | [Figures](#)

- [Author information](#)
- [Editor information](#)
- [Rights and permissions](#)
- [Copyright information](#)
- [About this paper](#)

IEEE Xplore® Browse My Settings Help

Access provided by: Linköping University Library Sign Out

All

Journals & Magazines > IEEE Transactions on Knowledg... > Early Access

Deep Metric Learning for K Nearest Neighbor Classification

Publisher: IEEE [Cite This](#) [PDF](#)

Tingting Liao ; Zhen Lei ; Tianqing Zhu ; Shan Zeng ; Yaqin Li ; Cao Yuan [All Authors](#)

209 Full Text Views

[Request permission for reuse.](#)

Abstract

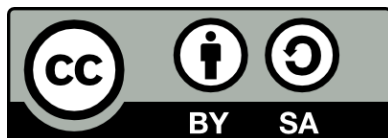
Abstract: KNN has gained popularity in machine learning due to its simplicity and good performance. However, kNN faces problems with classification tasks. The first is that an appropriate distance measurement is required to compute distances between test sample and training samples. The other is the highly computational complexity due to the

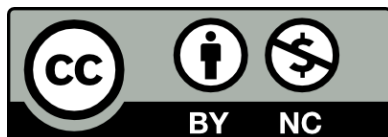
Creative Commons-licenser

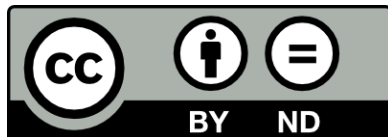
CC BY

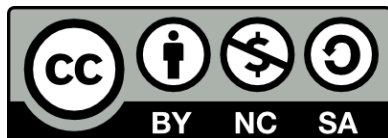
CC BY SA

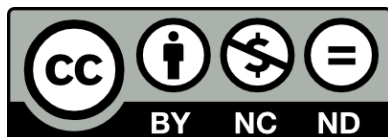
CC BY NC

CC BY ND

CC BY NC SA

CC BY NC ND

- **BY** = Erkännande, ange referens. Man får kopiera, ändra och sprida materialet.
- **SA** = Dela på samma villkor. Ändrar du materialet måste det spridas vidare under samma CC-licens.
- **NC** = Icke kommersiellt syfte.
- **ND** = Inga bearbetningar.

CCo (CCZero)

Upphovsrättsinnehavaren
avskriver sig rättigheterna

AI-genererade bilder

- För att man ska kunna få upphovsrätt krävs att den som skapat verket är människa. Därför ges ingen upphovsrätt till AI-genererade bilder som skapats utifrån en användares instruktioner.
- Hur man får använda och sprida en AI-genererad bild kan styras av användarvillkoren för AI-verktyget. Så kolla upp vad som gäller innan du använder en AI-genererad bild.
- En fullständig referens till källan behöver alltid anges.
- Mer information om AI-genererade bilder (samt upphovsrätt, patent, varumärkes- & designskydd) hittar du på [Patent- och registreringsverket](#).

Sammanfattning

- Man refererar för att underbygga påståenden, erkänna fakta och öka din egna trovärdighet.
- Var noggrann med din referering för att undvika plagiering.
- Det finns olika referensstilar, var konsekvent med den stil du använder.
- Lär dig att bemästra parafrasering, använd citat där du anser att det behövs (men inte för ofta!)
- Vill du använda upphovsrättsskyddat material, ansök om tillstånd eller se till att du vet på vilka villkor du får använda materialet enligt en cc-licens.

Linköpings universitetsbibliotek

biblioteket@liu.se